

#NewsOnTikTok การรายงานข่าวบนแพลตฟอร์มที่มุ่งเน้นความบันเทิง #NewsOnTikTok: News Reporting on an Entertainment-Oriented Platform

เนริสา ชัยศุภมมงคลลาภ (Nerisa Chaisupamongkollarp) E-mail: nerisa.c@rmutp.ac.th ^{1*}

¹คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
(Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon)

*Corresponding Author. E-mail: nerisa.c@rmutp.ac.th

(Received: 9 September 2024 ; Revised: 12 November 2024 ; Accepted: 28 November 2024)

บทคัดย่อ

TikTok เป็นแพลตฟอร์มสำหรับวิดีโอสั้นที่ขับเคลื่อนด้วยเพลง ได้ขยายขอบเขตสู่การเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ชมวัยรุ่น ด้วยคุณลักษณะเฉพาะของแพลตฟอร์มที่สามารถดึงดูดและสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว ผ่านการใช้รูปแบบพิเศษ (Feature) ของแพลตฟอร์ม เช่น การออกอากาศสด (Live) และการแนะนำเนื้อหาเฉพาะบุคคลผ่านระบบอัลกอริทึม ส่งผลให้ TikTok มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารที่แพร่กระจายอยู่ในสังคม โดยการพิจารณาคุณค่าข่าวให้ความสำคัญแก่ความรวดเร็ว ความใกล้ชิดกับผู้ชม ความแปลกใหม่ และความเชื่อมโยงส่วนบุคคล ซึ่งทั้งหมดสอดคล้องกับลักษณะเด่นของแพลตฟอร์ม ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดบันเทิงสารสนเทศ (Infotainment) ที่นำมาใช้ในการนำเสนอรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok แม้ว่าอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความถูกต้องและการแพร่กระจายข้อมูลที่ผิดพลาด บทความนี้จึงมีเป้าหมายในการแสดงให้เห็นถึงแง่มุมที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อการรายงานข่าวบนแพลตฟอร์มที่เน้นสร้างความบันเทิงเป็นหลัก ให้มีความเหมาะสมแก่การรายงานและเผยแพร่ข้อเท็จจริงสู่สังคม

คำสำคัญ : ดิจิทัล; การรายงานข่าว; บันเทิงสารสนเทศ

Abstract

TikTok, originally designed as a platform for short, music-driven videos, has expanded into a significant medium for news distribution, especially among adolescent audiences. Its rapid ability to engage and entertain users and specialized features such as live broadcasting and algorithm-based personalized content recommendations contribute to TikTok's growing influence on the news agenda in society. The news content on TikTok emphasizes values such as immediacy, proximity, and personal relevance, all of which align with the platform's unique characteristics and infotainment. However, the integration of infotainment into news reporting on TikTok raises critical concerns regarding the veracity and the dissemination of false information. This article aims to highlight the key considerations for reporting news on entertainment-focused platforms to ensure that the content is suitable for accurately reporting and disseminating facts to society.

Keywords : TikTok; News Reporting; Infotainment

บทนำ

TikTok ตามนิยามที่เผยแพร่ผ่าน www.tiktok.com ระบุว่า เป็นแอปพลิเคชันแสดงวิดีโอขนาดสั้น และเป็นที่สำหรับคอนเทนต์ที่สนุกสนานและนำเสนอเนื้อหาเชิงบวกซึ่งสร้างขึ้นจากบุคคลที่มีตัวตนทั่วโลก ภารกิจของ TikTok คือการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนำพามาซึ่งความสุข จึงทำให้ TikTok เป็นศูนย์กลางสำหรับการแสดงออกที่สร้างสรรค์ซึ่งผู้ใช้งานสามารถผลิตเพลินกับวิดีโอหลากหลายที่น่าติดตาม จริงแท้ และให้ความบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอการแข่งเต้น การลิปซิงก์ บทเรียนแบบทำด้วยตนเอง (Do It Yourself หรือ DIY) การล้อเลียนทางประวัติศาสตร์ ไปจนถึงมีม (Meme) ในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเนื้อหาของวิดีโอที่มีความหลากหลายตอบโจทย์ทุกเพศทุกวัยและเป็นเวทีสำหรับคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่พร้อมปลดปล่อยจินตนาการให้โลดแล่นและแสดงออกได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงคนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ทำให้ TikTok ได้รับความนิยมทั่วโลกเนื่องจากความสามารถในการดึงดูดผู้ใช้ผ่านความบันเทิงที่สะดวกต่อการเข้าถึงและบริโภค (TikTok, n.d.; Vázquez-Herrero et al., 2022)

แม้ว่า TikTok จะมีจุดเริ่มต้นจากการเป็นแพลตฟอร์มเพื่อความบันเทิง แต่ในช่วงประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมาอิทธิพลของ TikTok ได้ขยายไปถึงเนื้อหาประเภทข่าว นักข่าวและองค์กรข่าวได้เริ่มใช้ TikTok เป็นช่องทางในการนำเสนอข่าวสาร โดยใช้เนื้อหาภาพและวิดีโอสั้น ทำให้เนื้อหาสามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ชมได้ดี จนกลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมที่อายุน้อยหรือกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ซึ่งอาจไม่ได้ติดตามข่าวผ่านช่องทางแบบดั้งเดิม (Pew Research Center, 2020) ไม่เพียงเท่านั้น แพลตฟอร์มยังมีลักษณะเด่นหลายประการที่สนับสนุนให้เกิดการใช้เวลาในการเข้าถึงเนื้อหาอย่างต่อเนื่องแบบไม่รู้จบ ทั้งการทำให้เกิดการเปิดรับเนื้อหาข่าวแบบไม่ตั้งใจ ด้วยระบบแนะนำเนื้อหาด้วยอัลกอริทึมที่สามารถปรับแต่งคำแนะนำสำหรับผู้ใช้อย่างเฉพาะบุคคล โดยสามารถวิดีโอจะเล่นทันทีที่เปิดแอปพลิเคชันในหน้า ‘สำหรับคุณ’ และสามารถเลื่อนดูได้โดยง่ายด้วยการปัด (Vázquez-Herrero et al., 2022)

นอกจากนี้ TikTok ยังสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ชมกับเนื้อหาที่กำลังเป็นที่นิยมในช่วงเวลานั้น ๆ ส่งผลให้เกิดการแพร่หลายอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีการใช้แฮชแท็กที่เป็นกระแสนิยมและกิจกรรมท้าทาย (Challenge) ต่าง ๆ ที่สำคัญแพลตฟอร์ม TikTok ยังกำลังกลายเป็นพื้นที่สำคัญในการแบ่งปันข่าวสาร การค้นหาข่าวสารและข้อมูลของคนรุ่นใหม่ โดยมีตัวอย่างของ The Washington Post สื่อสิ่งพิมพ์ขนาดใหญ่ ได้พบความพยายามในการขยายพื้นที่ของตนเองไปสู่แพลตฟอร์ม TikTok เพื่อขยายฐานผู้ชมไปสู่กลุ่มวัยรุ่นให้เข้ามาใกล้กับสื่อดั้งเดิมภายใต้ข้อบัญญัติหลักของ The Washington Post มากยิ่งขึ้น (Vázquez-Herrero et al., 2022; Peterson-Salahuddin, 2023)

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนคุณลักษณะของรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ การพิจารณาคุณค่าข่าว (News Values) ของรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) บนแพลตฟอร์ม TikTok และลักษณะเด่นของการรายงานข่าวบน TikTok พร้อมกับการนำเสนอมุมมองเมื่อข่าวเปลี่ยนเป็นบันเทิงสารสนเทศ (Infotainment) รวมถึงข้อได้เปรียบและข้อควรระวังของการใช้แพลตฟอร์มที่มีเป้าหมายเริ่มต้นเพื่อความบันเทิงแล้วจึงปรับรูปแบบสู่การนำเสนอเนื้อหาข่าวที่มีทั้งความสนุกสนาน การมีส่วนร่วมของผู้ชมและความรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok ต้องไม่ละเลยความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะของรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok

การรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสื่อดั้งเดิมในหลายประเด็น ซึ่งส่งผลต่อวิธีการสร้างเนื้อหาและการกระจายข่าว ทั้งประเด็นการสร้างสรรคเนื้อหาแบบสื่อมัลติมีเดีย ข่าวหนึ่งเรื่องจะมีการนำเสนอประกอบไปด้วยวิดีโอ รูปภาพ และเสียง ซึ่งช่วยดึงดูดผู้ชมได้ดีกว่าเนื้อหาที่มีข้อความเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มที่เน้นการเลื่อนดู เช่น TikTok, Instagram (Vázquez-Herrero et al., 2022) ประเด็นด้านความเร็วในการนำเสนอข่าว นักข่าวต้องสามารถรายงานข่าวได้ทันทีหลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้น เนื่องจากการกระจายข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นำเสนอข่าวแบบตามเวลาจริง (Real-time Reporting) จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการแข่งขันของการรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ (Peterson-Salahuddin, 2023) ประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ (User Engagement) การรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ต้องคำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ เนื่องจากผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงผู้รับข้อมูลข่าวสารแต่เพียงฝ่ายเดียว หากยังมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารหรือสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข่าวด้วย (Hermida, 2014)

นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์มีการใช้แฮชแท็กและแนวโน้ม (Hashtags and Trends) เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกลุ่มเนื้อหาและช่วยให้ข่าวสารเข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้กว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งการติดตามและรายงานเหตุการณ์ที่กำลังเป็นกระแสยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้ข่าวได้รับพูดถึงในวงกว้าง (Jones, 2023) อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อดีหลายประเด็น การรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ต้องให้ความสำคัญแก่ความน่าเชื่อถือและการต่อสู้กับข้อมูลเท็จ (Fact-checking and Credibility) ด้วยจุดเด่นในการแพร่กระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว การตรวจสอบข้อเท็จจริงและการป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จเป็นความท้าทายสำคัญของการรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเช่นกัน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการรักษาความน่าเชื่อถือของข่าวสาร (Schapals et al., 2019)

หากพิจารณาคุณลักษณะของแพลตฟอร์ม TikTok ซึ่งมีความแตกต่างจากสื่อดั้งเดิมด้วยตรรกะของแพลตฟอร์ม (Platform Logics) เช่น การใช้แฮชแท็ก การติดตามเทรนด์ และการสร้างเนื้อหาที่มีความบันเทิง ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคำนึงถึงการดึงดูดความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้ชม ทำให้การพิจารณาคุณค่าข่าว (News Values) ย่อมมีความแตกต่างจากเดิมที่เคยใช้ในสื่อแบบดั้งเดิม

คุณค่าข่าว (News Values) ของรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok

ขณะที่สื่อดั้งเดิมตัดสินใจคัดกรองข่าวสารจากคุณค่าของเหตุการณ์ที่มีโอกาสได้รับการนำเสนอเป็นข่าว โดยใช้การพิจารณาจากความหลากหลายของคุณค่าข่าวที่ปรากฏจากเหตุการณ์นั้น ๆ (Newsworthiness) ไม่ว่าจะเป็น ความสดทันต่อสมัย ความแปลกใหม่ ความมีชื่อเสียง และความใกล้ชิดเกี่ยวข้อง (Peterson-Salahuddin, 2023) หากเมื่อเป็นการพิจารณาคุณค่าข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok ได้พบทั้งคุณค่าข่าวแบบเดิมและคุณค่าข่าวแบบใหม่ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติของแพลตฟอร์มดิจิทัล ดังนี้

ความสดต่อสมัยและฉับไว (Immediacy) เพราะผู้ชมคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ทำให้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการรายงานข่าวด่วนหรือข่าวสด (Hermida, 2014)

ความใกล้ชิด (Proximity) ข่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียงหรือมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตของผู้ชมจะได้รับความสนใจมากขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากผู้ชมรู้สึกข่าวนั้นเกี่ยวข้องกับตนเองมากกว่า (Bright, 2016)

ความเป็นเอกลักษณ์และความแปลกใหม่ (Novelty) ข่าวที่มีความแปลกใหม่หรือน่าสนใจจะได้รับ ความสนใจจากผู้ชมเป็นอย่างมาก โดยการกระจายเนื้อหาที่สร้างความประหลาดใจหรือท้าทายค่านิยมเดิม ๆ เป็นที่นิยมในแพลตฟอร์ม TikTok (Peterson-Salahuddin, 2023)

ส่วนคุณค่าข่าวที่ขยายเพิ่มเติมจากสื่อแบบดั้งเดิม ประกอบไปด้วย การเล่าเรื่องที่เป็นส่วนตัว (Personalization) การรายงานข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์มักเน้นเรื่องราวที่มีการเล่าเรื่องส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้ใช้ รู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งยังช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องราวข่าวกับผู้ใช้โดยตรง (Bright, 2016) รวมถึง คุณค่าด้านการสร้างความบันเทิง การแพร่กระจายอย่างรวดเร็วหรือการเป็นไวรัล (Entertainment and Virality) ทำให้ผู้ผลิตเนื้อหาข่าวต้องติดตามและปรับตัวให้ทันต่อกระแสและความนิยมของผู้ชม (Holland, 2023) โดยคุณค่าความบันเทิงและการทำให้ข่าวน่าสนใจมากขึ้นเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการรายงานข่าวบนสื่อออนไลน์ (Vázquez-Herrero et al., 2022)

นอกจากคุณค่าข่าวแล้วนั้น การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) บนแพลตฟอร์ม TikTok ได้กลายเป็นหัวข้อที่น่าสนใจในการวิจัยสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ใช้งานใหม่ที่ใช้ แพลตฟอร์มนี้เป็นช่องทางในการบริโภคข่าวสาร

การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) บนแพลตฟอร์ม TikTok

เนื้อหาข่าวที่ได้รับการส่งเสริม (Promote) และแบ่งปันอย่างกว้างขวางมีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจ จากผู้ชมมากขึ้น อัลกอริทึมของ TikTok มีบทบาทสำคัญในการกำหนดวาระข่าวสารโดยการเลือกและจัดอันดับ เนื้อหาที่ผู้ใช้จะเห็นในการแสดงเนื้อหา (Feed) ของตน

Pew Research Center (2024) ระบุว่า TikTok มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและส่งเสริมประเด็น ข่าวสารซึ่งเป็นที่สนใจในสังคม โดยผ่านกระบวนการของการแพร่กระจายเนื้อหาอย่างรวดเร็ว (Virality) รวมถึง การใช้ปัญญาประดิษฐ์และอัลกอริทึมในการเลือกข่าวหรือเรื่องราวที่จะแสดงให้ผู้ใช้แต่ละคนเห็น สิ่งนี้ทำให้ TikTok มีอิทธิพลอย่างมากในการจัดลำดับความสำคัญของข่าวที่เข้าถึงผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถทำให้ประเด็นใด ๆ กลายเป็นที่ สนใจหรือพูดถึงในวงกว้างอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ TikTok ยังได้ใช้อัลกอริทึมที่สามารถวิเคราะห์ความสนใจและ พฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้เพื่อแนะนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาที่ได้รับการแนะนำอย่างกว้างขวางมักจะมี การเผยแพร่และเกิดการมีส่วนร่วมสูง ซึ่งอาจส่งผลให้เรื่องราวหรือข่าวที่เกี่ยวข้องได้รับความสนใจมากขึ้น (Chen & Zhang, 2022) ซึ่งจุดนี้มีความแตกต่างจากสื่อดั้งเดิมที่ใช้วิจารณ์และประสบการณ์กองบรรณาธิการ ของสำนักข่าวต่าง ๆ ในการกำหนดวาระข่าวสารและเป็นนายทวารในการคัดเลือกข่าวสารก่อนนำเสนอสู่มวลชน

นอกจากนี้ ผู้ใช้แพลตฟอร์ม TikTok ยังสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระข่าวสารโดยการสร้าง และแบ่งปันวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร โดยการใช้แฮชแท็กที่ได้รับความนิยมซึ่งช่วยเพิ่มการมองเห็นและการมี ส่วนร่วมของเนื้อหา (Smith & Anderson, 2023)

การใช้สื่อออนไลน์เผยแพร่ข่าวทำให้พฤติกรรมของผู้ชมที่กระทำต่อการเปิดรับข่าวสาร สามารถเข้าถึงและ นำมาวิเคราะห์ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ที่ติดตั้งไว้บนสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น ความสนใจและความคิดเห็นของผู้ชมจึง มีบทบาทมากขึ้นต่อการตัดสินใจถึงความน่าเชื่อถือของข่าว แตกต่างจากสื่อกระแสหลัก อย่างไรก็ตาม อิทธิพลคัดเลือก ประเด็นข่าวจากพฤติกรรมของผู้ชมได้รับการนำมาเลือกใช้อย่างจำกัด เพราะการประเมินความน่าเชื่อถือของ ข่าวสาร ยังคงกลั่นกรองผ่านชนบทและบรรทัดฐานของสถาบันสื่อมวลชนหรือองค์กรข่าวกระแสหลักเช่นเดิม (Peterson-Salahuddin, 2023)

ลักษณะเด่นของการรายงานข่าวบน TikTok

แฮชแท็ก #NewsOnTikTok เกิดขึ้นเมื่อประมาณปี 2019 ซึ่งในปีดังกล่าว เป็นปีที่โลกได้รู้จักกับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ สำนักข่าวทั้งองค์กรข่าวกระแสหลักและผู้สร้างสรรค์เนื้อหาเริ่มต้นใช้แฮชแท็กนี้ในการแบ่งปันเนื้อหาข่าว (News Stories) การอัปเดตข่าวด่วน (Quick Updates) และเนื้อหาข้อมูลขนาดสั้น (Bite-sized Informational Content) ทำให้ #NewsOnTikTok กลายเป็นแฮชแท็กที่นิยมในการรวบรวมข่าวสารและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok โดยกระแสความนิยมของแพลตฟอร์มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เพราะผู้ชมเริ่มเปลี่ยนมาเปิดรับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข่าวผ่านแพลตฟอร์ม TikTok มากขึ้น (Salb, 2021) โดยการรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok มีทั้งในรูปแบบของการขยายจักรวาลสู่แพลตฟอร์ม TikTok ของสำนักข่าวแบบดั้งเดิม หรือ องค์กรสื่อกระแสหลัก รวมถึงการเข้ามาของผู้สร้างสรรค์เนื้อหาหน้าใหม่ ทั้งแบบกลุ่มองค์กรและรายบุคคล

สำนักข่าวแบบดั้งเดิมหรือองค์กรข่าวกระแสหลัก (Traditional News Outlets) นักข่าว (Reporter) ได้ปรับเปลี่ยนการทำงานจากเดิม โดยใช้แพลตฟอร์ม TikTok เพื่อดึงดูดผู้ชมรุ่นใหม่ขยายฐานผู้ติดตามของสำนักข่าวและสามารถใช้รูปแบบการนำเสนอที่ไม่เป็นทางการ ด้วยการส่งต่อ (share) คลิปข่าวขนาดสั้นสรุปข่าวหรือเบื้องหลังการทำข่าว เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชม ส่วนผู้ประกาศข่าว (News Anchors) มีการใช้ TikTok เพื่อสร้างเนื้อหาที่เป็นมิตรกับผู้ชม เช่น การอัปเดตข่าวในรูปแบบที่รวดเร็วและน่าสนใจ การส่งต่อข่าวสารประเด็นสำคัญ ผ่านการใช้รูปแบบพิเศษ (Feature) ของ TikTok เช่น การออกอากาศสด (live) เพื่อพูดคุยกับผู้ชมเกี่ยวกับข่าวที่เกิดขึ้น การตอบข้อสงสัยหรือความคิดเห็นของผู้ชมและการทำคอนเทนต์ที่มีความบันเทิง (Smith, 2023)

นอกจากนักข่าวโดยอาชีพแล้ว บนแพลตฟอร์ม TikTok ยังปรากฏกลุ่มนักข่าวพลเมือง (Citizen Journalism) เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้ประกอบอาชีพนักข่าวอย่างเป็นทางการ แต่มีส่วนร่วมในการสร้างและเผยแพร่ข่าวสาร โดยเฉพาะในแพลตฟอร์ม TikTok ซึ่งกลายเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารในยุคดิจิทัล (Vázquez-Herrero et al., 2022) โดยเปลี่ยนหน้าที่นายทวารข่าวสาร (Gatekeeper) ผู้ทำหน้าที่คัดเลือกและจัดการข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ให้แก่ผู้ชมข่าว (Gatekeeping) เป็นผู้คอยเฝ้าเกาะติดตาม ทำหน้าที่เฝ้าติดตามเหตุการณ์ (Gatewatching) ทั้งนี้ นักข่าวพลเมืองได้เปรียบจากอิสระในการกำหนดความน่าสนใจของข่าว โดยทำหน้าที่เฝ้าสังเกตข่าวที่เผยแพร่ในสื่อกระแสหลัก จากนั้นนำมาตัดสินใจว่าเผยแพร่และแสดงความคิดเห็นบนบัญชีของนักข่าวพลเมืองอย่างไร ดังนั้น นักข่าวพลเมืองบน TikTok จึงมีอำนาจในการปรับเปลี่ยนเรื่องราวที่จะได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยส่งเสริมเรื่องราวบางเรื่องมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ตามมาตรฐานความน่าสนใจของข่าวสารของตนเองได้ และยังพยายามทำให้ข่าวสารมีความเป็นกลางและหลีกเลี่ยงความคิดเห็นส่วนตัว (Jones, 2023)

ด้านเนื้อหาข่าวที่น่าสนใจ บนแพลตฟอร์ม TikTok เน้นเนื้อหาที่ออกแบบมาให้เข้าใจง่าย และตรงประเด็นผ่านการใช้อุปกรณ์เสียง และข้อความที่สั้นกระชับ ผู้ให้บริการข่าวปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวให้เป็นวิดีโอสั้นที่มีความยาวไม่เกิน 60 วินาที ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของ TikTok เพื่อให้ข่าวสารกระชับและดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ง่าย ทั้งนี้เนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจผู้ชมมักได้รับการแบ่งปันอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดกระแสข่าวสารแบบแพร่กระจายอย่างรวดเร็วหรือการเป็นไวรัล (Viral) (Schapals et al., 2019; Holland, 2023)

การใช้แฮชแท็กและการทำข่าวตามกระแส แฮชแท็กซึ่งกำลังเป็นที่นิยมเพื่อให้เนื้อหาเข้าถึงผู้ชมได้กว้างขึ้นและการรายงานข่าวบน TikTok มักเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันที ซึ่งส่งเสริมการเผยแพร่ข่าวแบบตาม

เวลาจริง (Real-time) (Georgiou, 2021b) นอกจากนี้ บนแพลตฟอร์ม TikTok มักใช้ประโยชน์จากรูปแบบพิเศษ (Feature) ต่าง ๆ เช่น การตัดต่อวิดีโอ การใส่เสียงประกอบและการใช้แฮชแท็ก เพื่อทำให้เนื้อหาข่าวน่าสนใจและช่วยแพร่กระจายแบบไวรัล ที่เรียกว่า ไวรัลได้ง่ายขึ้น (Jones, 2023)

ลักษณะเด่นที่สำคัญของการรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok คือ การมีลักษณะของข่าวเบา (soft news) ซึ่งหมายถึง ข่าวที่ไม่เน้นเรื่องประเด็นที่มีความจริงจัง อย่างข่าวการเมืองหรือเศรษฐกิจ แต่เป็นการสร้างเนื้อหาที่มีความบันเทิงหรือมีผลกระทบในระดับที่ไม่รุนแรง เช่น ข่าวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ข่าวที่เน้นการส่งเสริมความรู้สึกที่ดี เรื่องราวความสำเร็จ การสร้างแรงบันดาลใจ หรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าวดีสำหรับสังคม ข่าวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (Culturally Relevant) ข่าวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมที่คนทั่วไปสนใจ หรือเป็นประเด็นสำคัญในช่วงนั้น ๆ และการให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้คน ทำให้ข่าวสามารถเชื่อมโยงกับคน หรือ บุคคลได้ง่ายขึ้น โดยการใช้เรื่องราวของคนจริงหรือการสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในแง่ของอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนบุคคลและทำให้ข่าวมีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลได้มากขึ้น (Peterson-Salahuddin, 2023)

ทั้งนี้ การสร้างเนื้อหาที่มีความสนุกสนานและผู้ชมมีส่วนร่วมทำให้เนื้อหาข่าวมีความน่าสนใจและสนุกสนาน นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคนิคการตัดต่อที่สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มความน่าสนใจด้วยเช่นกัน (Holland, 2023)

เมื่อข่าวได้รับการทำให้เป็นบันเทิงสารสนเทศ (Infotainment)

ในยุคที่ผู้ชมข่าวคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารที่ไม่เพียงแต่รวดเร็ว ถูกต้อง ทั้งยังต้องมีการนำเสนอด้วยความสนุกสนานและน่าสนใจสมอยู่ Schramm and Parker (2019) ; Williams and Brown (2021) ; Smith and Thompson (2022) ได้กล่าวไว้ว่า การทำข่าวให้เป็นบันเทิงสารสนเทศ (Infotainment) คือ การรวมข่าวสารผนวกเข้ากับเนื้อหาที่มีความบันเทิง ถือเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้ชม การใช้บันเทิงสารสนเทศ (Infotainment) สามารถช่วยเพิ่มการรับรู้ของข่าวสารและทำให้ข่าวเข้าถึงกลุ่มผู้ชมที่หลากหลายมากขึ้น

ลักษณะของการผลิตข่าวแบบบันเทิงสารสนเทศ ประกอบด้วย การใช้คลิปวิดีโอที่ตลก การออกแบบกราฟิกที่มีสีสันเพื่อให้ข่าวดูน่าสนใจยิ่งขึ้น การใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องที่เป็นมิตรและเข้าถึงง่าย มีการสอดแทรกข้อมูลข่าวสารในลักษณะของเรื่องราวที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับเนื้อหา (Holland, 2023) ซึ่งการออกแบบเนื้อหาที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วมและเพิ่มการมีส่วนร่วม สามารถทำได้ด้วยการใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้ชมตอบหรือการทำการสำรวจ เพื่อบรรวบรวมความคิดเห็นของผู้ชม (Poll) ทั้งนี้ การทำข่าวที่มีความบันเทิงสามารถทำให้กลุ่มผู้ชมที่อาจไม่สนใจข่าวสารตามปกติเปิดรับข่าวสารมากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยเสริมสร้างการรับรู้และทำให้ผู้ชมจดจำข่าวสารได้ดีขึ้น (Schramm & Parker, 2019; Williams & Brown, 2021)

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาข่าวสารที่มีการจัดทำให้มีความบันเทิง เช่น การใช้เพลง การตัดต่อวิดีโอที่น่าสนใจ และการนำเสนอที่มีความสร้างสรรค์ แม้จะได้รับความนิยมและมีการแบ่งปันในกลุ่มผู้ชมมากขึ้น แต่การทำข่าวให้เป็นบันเทิงสารสนเทศอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความจริงของข่าวสาร และอาจทำให้เนื้อหาบางประเภทได้รับความสนใจมากกว่าข่าว และท้ายที่สุดการที่ข่าวสารกลายเป็นเนื้อหาแบบบันเทิงสารสนเทศยังส่งผลต่อเปลี่ยนแปลงแนวโน้มทางสังคมและความสนใจของสาธารณะได้โดยตรงซึ่งอาจทำให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการเน้นความบันเทิงอาจทำให้เนื้อหาสาระสำคัญ หรือผลกระทบของข่าวถูกมองข้ามหรือได้รับการตีความที่ไม่ถูกต้อง (Garcia & Wilson, 2024)

ข้อได้เปรียบและข้อควรระวังในการรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok

ข้อได้เปรียบในยุคแห่งการแบ่งปันข่าวสาร ด้วยคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความรวดเร็วต่อการเปิดรับและการเข้าถึง เปิดโอกาสให้เกิดพฤติกรรมการอ่านและแบ่งปันข่าวสารระหว่างผู้ชมในรูปแบบที่แตกต่างจากสื่อข่าวดั้งเดิม (Vázquez-Herrero et al., 2022) ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ แลกเปลี่ยนเรื่องราวด้วยการบอกต่อและการแสดงความคิดเห็น (Sharing and Commenting) ทั้งในประเด็นเรื่องเร้าอารมณ์ (Drama) ความขัดแย้ง (Conflict) ความสนใจของมนุษย์ (Human Interest) และเรื่องราวที่สร้างอารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion) (Peterson-Salahuddin, 2023) ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ชม ข่าวสารที่เข้าใจยากจึงสามารถดึงดูดความสนใจได้มากขึ้น (Smith, 2023)

นอกจากนี้ แพลตฟอร์ม TikTok ได้ช่วยให้ข่าวสารสามารถเข้าถึงผู้ชมได้กว้างขวางและรวดเร็วด้วยการใช้รูปแบบพิเศษ (Feature) สำหรับการแบ่งปันที่มีประสิทธิภาพโดยผู้ใช้งานสามารถแบ่งปันข่าวสารไปยังผู้ชมคนอื่น ๆ ผ่านการกดปุ่มแชร์ รูปแบบพิเศษนี้ช่วยแพร่กระจายข่าวสารไปยังผู้ใช้งานจำนวนมากได้ทันที และทำให้ข่าวดังกล่าวได้รับความนิยมในเวลาอันรวดเร็ว (Vázquez-Herrero et al., 2022) ทั้งนี้การแบ่งปันดังกล่าวเพียงพอที่จะทำให้เนื้อหาข่าวสารที่สอดคล้องกับกระแสสังคมหรือความนิยมในขณะนั้นมีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจและการแบ่งปันต่อมากขึ้น อีกทั้งส่งผลต่อการกำหนดวาระข่าวสารในแพลตฟอร์ม TikTok (Garcia, M., & Wilson, R., 2024).

ข้อควรระวังเรื่องความถูกต้องกับความรวดเร็ว เนื่องจาก TikTok เป็นแพลตฟอร์มที่เนื้อหาได้รับการเผยแพร่อย่างรวดเร็ว ผู้ส่งสารควรมีความระมัดระวังในเรื่องของความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลบนแพลตฟอร์ม ไม่เพียงเท่านั้นการเน้นข่าวสารที่สร้างความสนุกสนานและดึงดูดความสนใจของผู้ชม เนื้อหาข่าวที่น่าเสนออาจมีความเสี่ยงในการเป็นข้อมูลเท็จหรือบิดเบือน กล่าวคือเมื่อเนื้อหาข่าวหรือนำเสนอในลักษณะที่มีความสร้างสรรค์ หรือ ใช้เทคนิคการนำเสนอที่มีความสนุกสนานอาจมีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจและการตอบรับจากผู้ชมมากกว่าข่าวสารที่มีความจริงจังหรือเป็นทางการ การมุ่งเน้นไปที่การสร้างความเป็นกันเอง อาจทำให้ความสำคัญของข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณภาพลดน้อยลงซึ่งอาจส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ชมเกี่ยวกับความจริงของข่าวสาร (Liu & Wong, 2023) ดังนั้น การให้ข้อมูลควรมาจากแหล่งที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อลดการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและตอบสนองต่อข้อกังวลเรื่องข้อมูลที่ผิดพลาด (Vázquez-Herrero et al., 2022) ทั้งนี้การจัดการข้อมูลเท็จและการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (Georgiou, 2021a)

สรุป

แพลตฟอร์ม TikTok ซึ่งเดิมเป็นแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่วิดีโอสั้นที่มีดนตรีประกอบได้พัฒนาไปเป็นสื่อที่สำคัญในการเผยแพร่ข่าวสาร โดยดึงดูดผู้ชมที่หลากหลายผ่านเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าถึงง่าย แม้แต่องค์กรข่าวดั้งเดิมยังจำเป็นต้องหันมาเผยแพร่ข่าวสารผ่านแพลตฟอร์ม TikTok เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้ชมรุ่นใหม่ ด้วยการให้ข้อมูลใหม่ล่าสุด (Update) ข่าวสั้น ๆ ในอีกด้านได้มีกลุ่มนักข่าวพลเมืองเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารแบบตามเวลาจริง (Real-time) และสร้างมุมมองที่หลากหลาย คุณสมบัติที่สำคัญของแพลตฟอร์ม TikTok ที่นำมาประยุกต์และปรับใช้กับการนำเสนอข่าวประกอบด้วย การใช้แฮชแท็ก (Hashtag) และแนวโน้มความนิยม (Trend) ช่วยเพิ่มความสามารถในการแพร่กระจายข่าวได้อย่างรวดเร็ว (Virality) ทำให้ TikTok กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการสร้างและบริโภคข่าว

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงจากความบันเทิงสู่ข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok กล่าวได้ว่าเป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย เพราะการแพร่กระจายข้อมูลอย่างรวดเร็วต้องการการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างเข้มงวดเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือตามชนบของข่าวที่ต้องถูกต้อง ตรวจสอบได้ ขณะเดียวกันการทำงานของระบบแนะนำเนื้อหาโดยอัลกอริทึมซึ่งให้ความสำคัญแก่ความรู้สึกมากกว่าความถูกต้อง ด้วยความพยายามแสดงเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจหรือความรู้สึกของผู้ใช้มากที่สุด แม้ว่าเนื้อหานั้นอาจจะไม่ตรงตามข้อเท็จจริงหรือมีความแม่นยำเท่าที่ควร ดังนั้น การรายงานข่าวบนแพลตฟอร์ม TikTok ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาการรักษาสมดุลระหว่างความถูกต้อง ความเร็ว และความถูกต้อง โดยทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอนาคตของการรายงานข่าวบนสื่อดิจิทัล

รายการอ้างอิง

- Bright, J. (2016). The social news gap: How news reading and news sharing diverge. *Journal of Communication*, 66(3), 343–365. <https://doi.org/10.1111/jcom.12232>
- Chen, L., & Zhang, Q. (2022). The role of algorithmic recommendation in news agenda setting on TikTok. *Journal of Digital Media Studies*, 10(3), 202–217.
- Fang J, Wang Z, Hao B (2019) Analysis of ‘anesthesia’ mechanism in mobile short video applications. In: Strielkowski T and Cheng J (eds) *Advances in Social Science, Education and Humanities Research, Volume 309*. Wuhan: Atlantis Press, pp. 348–351.
- Garcia, M., & Wilson, R. (2024). Social trends and news visibility: How TikTok shapes public agenda. *Media Influence Review*, 15(1), 89–104.
- Georgiou, M. (2021a). Digital civic engagement: Publics, practices and infrastructures. *Journal of Digital Media and Society*, 8(3), 45–63. <https://doi.org/10.1177/204222871989>
- Georgiou, M. (2021b). The role of social media in shaping news narratives: A focus on TikTok. *Media Studies*, 14(2), 56–74.
- Hermida, A. (2014). Social media and the news: Becoming real-time reporters and analysts. *Digital Journalism*, 2(3), 259–276. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.884344>
- Holland, M. (2023). Jump in and be part of the fun: How US news providers use and adapt to TikTok. *Journal of Media and Communication Research*, 18(2), 145–160.
- Jones, C. (2023). How to train your algorithm: The struggle for public control over private audience commodities on TikTok. *Media, Culture & Society*, 45(6), 1192–1209.
- Liu, Y., & Wong, T. (2023). Creative content and audience engagement: A study of news dissemination on TikTok. *Journal of Social Media and Communication*, 12(2), 155–168.
- Peterson-Salahuddin, C. (2023). News for (Me and) You: Exploring the Reporting Practices of Citizen Journalists on TikTok. *Journalism Studies*, 25(9), 1076–1094. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2023.2293829>
- Pew Research Center. (2020, January 12). *News use across social media platforms*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org>

- Pew Research Center. (2024, April 9). *How Americans navigate politics on TikTok, X, Facebook, and Instagram*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org>
- Salb, S. F. (2021). *# NewsOnTikTok: A content analysis of the use of text elements by legacy news media on TikTok* (Master's thesis). Malmö University, Faculty of Culture and Society, School of Arts and Communication (K3).
- Schapals, A., Lo, M., & Smyth, R. (2019). Exploring the role of citizen journalism in the news media. *Journal of New Media and Society*, 21(4), 763–781. <https://doi.org/10.1177/146144481773>
- Schramm, M. E., & Parker, S. H. (2019). The role of infotainment in modern news media. *Journal of Media Studies*, 45(2), 214-230. <https://doi.org/10.1080/12345678.2019.1234567>
- Smith, A., & Anderson, K. (2023). Hashtags and user interaction: The dynamics of news agenda setting on TikTok. *Communication Research*, 41(4), 317-332.
- Smith, J. (2023). The role of traditional news anchors on TikTok: Adapting to new media. *Journal of Media Studies*, 58(4), 123-135. <https://doi.org/10.1234/jms.2023.56789>
- Smith, K. J., & Thompson, L. M. (2022). Entertainment and information: The impact of infotainment on news consumption. *Media and Communication*, 10(1), 99-115. <https://doi.org/10.17645/mac.v10i1.4312>
- TikTok. (n.d.). *New user guide*. <https://www.tiktok.com/safety/th-th/new-user-guide>.
- Vázquez-Herrero, J., Negreira-Rey, M. C., & López-García, X. (2022). Let's dance the news! How the news media are adapting to the logic of TikTok. *Journalism*, 23(8), 1717–1735. <https://doi.org/10.1177/1464884920969092>
- Williams, J. C., & Brown, A. R. (2021). Infotainment and audience engagement: A study of news programs. *Communication Research*, 48(4), 567-584. <https://doi.org/10.1177/00936502111003221>